

TAIDETTAKO?

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Muotoilu- ja taideinstituutti
Kuvataiteen koulutusohjelma
Kuvataiteilija
Opinnäytetyö AMK
Kevät 2011
Lasse Ursin

Lahden ammattikorkeakoulu
Kuvataiteen koulutusohjelma

URSIN, LASSE & L, U: Taidettako?

Kuvataide,

26 sivua

Kevät 2011

TIIVISTELMÄ

Kuka tekee taiteesta taidetta? Onko se taiteilija vai kokija? Kerron omista menetelmistäni tehdä asioita, jotka sattuvat olemaan taidetta. Kyseenalaistan taiteilijan ja kokijan auktoriteetin, käyttäen pseudotieteellisiä ja muita mielivaltaisia menetelmiä.

Avainsanat:

Lahti University of Applied Sciences
Fine arts

URSIN, LASSE & U, L : Art?

Bachelor's Thesis in Fine arts.

26 pages,

Spring 2011

ABSTRACT

Who creates art? Is it the artist or the receiver? I'm talking about my own methods of creating things that happen to be art. I question the authority of artist and receiver using pseudo-scientific -and other arbitrary methods.

Key words:

SISÄLLYS

Sisällysluettelo

1	JOHDANTO		1
2	TAITEELLINEN MENETELMÄ		2
2.1	Absurdismi	3	
2.2	Myytinmurtajat	3	
2.3	Ajatuksia sokkotestistä	6	
3	OCCAMIN PARTAVEITSI		7
4	KERÄILIJÄ		10
5	KYLLÄ TYÖ TEKIJÄÄNSÄ KIITTÄÄ		12
5.1	Hyvät tavat	13	
6	TEOS JA TAITEILIJÄ		17
6.1	Esimerkkejä yhdistämisestä	19	
6.2	Märkää	23	
7	YHTEENVETO		25
8	LÄHTEET		26

1 JOHDANTO

Kirjallisessa osiossa kerron työskentelystäni ja pohdin tekijyyteen ja tekijän puuttumiseen liittyviä asioita. Tekijän lähtökohdat voivat olla tärkeitä tutkittaessa taiteen kykyä luoda merkityksiä kokijan kannalta ja samalla tekijä voi olla myös tietämättömyyden sanansaattaja. Kerron omasta työskentelystä ja teoksista, mutten välttämättä pyri avaamaan niiden sisällöllistä merkitystä. Pohdin taiteilijan ja teoksen suhdetta ja näiden yhteiselon mahdottomuutta ja mahdollisuutta.

2 TAITEELLINEN MENETELMÄ

Tiede on usein välineenä tekemiselleni. aloitan työskentelyn ennen suunnittelemista ja kokija on avainasemassa teoksissani. käytän muutenkin asioiden/väitteiden totuusperän arviointiin tieteellisiä menetelmiä. Taiteen kohdalla leikin ajatuksilla tehden ironista, pseudotieteellistä tutkimusta. Muuntelen tekotapojani mielivaltaisesti enkä aseta mitään tiukkoja rajoja toteutustavan suhteen.

”Mutta myös surrealismi arkipäiväisesti osaltaan kirjailijan kuvaa: lakkaamatta se rohkaisi rajusti pettämään odotetut merkitykset (kuuluisa surrealistinen ”käännö”), se antoi käden kirjoittaa mahdollisimman nopeasti sen mitä pää ei tiedä (automaattinen kirjoitus), se hyväksyi kollektiivisen kirjoittamisen periaatteen ja kokemuksen.”

(Roland Barthes Tekijän kuolema s,113)

Tieteellisessä menetelmässä on paljon kurinalaisia tutkimustapoja ja periaatteita, joista valitsen työskentelyyni mielivaltaisesti haluamani. Yhteisötaiteelle on ominaista sosiaalisen tutkimuksen menetelmät, jotka ovat eri asia kuin tieteellisen tutkimuksen menetelmät. Tarkoitukseni ei ole sekoittaa tai sotkea näitä yhteen. En tee yhteisötaidetta, vaan paikkasidonnaista taidetta, veistoksi ja maalauksia. Vaikka joissakin paikkasidonnaisissa teoksissani käytän yhteisötaiteelle ominaista sosiaalisen tutkimuksen menetelmää, teokset eroavat silti yhteisötaiteesta. Teoissani tai teoksissani yhteisö tai kokija on tietämätön osallistumisestaan teokseen. Yhteisötaiteessa ominaista on yhteisön tietoinen osallistuminen tekoon tai teokseen ja ovat täten tekijöitä, eivät kokijoita. Vaikka sekoitan tekijän ja kokijan rooleja työskentelyssäni, saatan onnistua tai epäonnistua siinä surkeasti. Epäonnistuminen on hyvä asia, koska se tarkentaa meidän nykyistä käsitystä totuudesta.

2.1 Absurdismi

Sana ”Absurdi” filosofisessa mielessä tarkoittaa ristiriitaa, joka syntyy ihmisen taipumuksesta etsiä luontaista merkitystä elämälle, ollessaan ihmisenä kykenemätön löytämään sellaista. Ihmismieli ja universumi eivät aiheuta itsestään absurdia, vaan se syntyy näiden kahden ristiriitaisesta luonteesta olla yhtä aikaa olemassa.

Absurdismi on paradokseja ja mielettömyksiä suosiva tyyli suunta teatterissa ja kirjallisuudessa. Se pyrkii tulkitsemaan ahdistusta sekä elämän mielettömyyttä ja tarkoituksettomuutta. Toisen maailmansodan sanotaan luoneen sosiaalisen ympäristön, joka stimuloi taidetta kohti absurdismia ja auttoi sen suosion kasvattamisessa etenkin Ranskassa, joka jyrättiin kyseisessä sodassa käytännössä totaalisesti.

Töissäni tekemäni asiat muuttuvat taiteeksi kokijan ansiosta. On mahdotonta ajatella jotain tiettyä, kaikenkattavaa määritelmää taiteelle, joten teen absurdeja tekoja ja teoksia jotka kokija saa määritellä tai olla määrittelemättä taiteeksi.

2.2 Myytinmurtajat

Yhdysvaltalainen TV-ohjelma, jossa jokaisessa jaksossa keskitytään kahteen tai kolmeen kaupunkitarinaan, yleiseen uskomukseen tai nettihuhuun, jotka yritetään empiirisillä kokeilla osoittaa mahdollisiksi tai mahdottomiksi.

Kun aloitan työskentelyn, en pyri tekemään lähtökohtaisesti taidetta. Koska kokija on se, joka määrittelee teokseni ja tuo sille merkityksen taiteena. Esimerkiksi TV-ohjelman Myytinmurtajat -kojeet. Eräässä jaksossa myytinmurtaja huomaa, että heidän eriskummalliset tieteellisiin kokeiluihin perustuvat rakennelmat vaikuttavat joltain, mitä voisi kutsua veistoksiksi. Hän myös jatkoi, että jos heidät tai heidän tyyliinsä tulisi määritellä jotenkin, he olisivat absurdisteja. Hän oli jopa innoissaan perustamassa uutta taiteen lajia, tietämättä että sellainen oli jo olemassa. Samalla huomasin, että olin itse aikaisemmin määritellyt kyseiset kojeet taiteeksi. En tiedä johtuuko määritelmäni välinpitämättömän löysästä

kriittisyydestäni itse taiteen määritelmää kohtaan, vai innostuksestani tiedettä ja tieteellisiä menetelmiä kohtaan.

Huomasin, että olin harjoittanut omaa tieteellistä kokeilu-aidetta aikaisemmin. Samalla tavalla kun tulin määritelleeksi myytinmurtajien kojeet tieteellisen kokeilujen sivutuottamaksi taiteeksi, tein taidetekoja/kojeita, jotka kokija määrittelee henkilökohtaisesti. Jos jonkun mielestä teokseni eivät ole taidetta, olen onnistunut sulkemaan pois yhden mahdollisuuden jonkin olemasta taidetta tietyssä tapauksessa, tietylle yksilölle.

Vaikka myytinmurtajien viihteellistä arvoa ei käy kiistäminen, en pidä myytinmurtajien TV-ohjelmaa luotettavana tieteellisen tutkimuksen kannalta. Se herättää kysymyksiä ja keskustelua todellisista ja epätodellisista asioista. Myytinmurtajat kuitenkin antavat arvokkaan tieteellisen tutkimuksen näkökulman, miten voimme tutkia ilmiöitä ja jopa todellisuutta.

sian selkäranka, lihaa ja nahkaa ommeltu putkeksi simuloimaan ihmisen kaulaa, kun testataan voiko ikkunalasi katkaista ihmisen kaulan jos lasi lentää hurrikaanissa suurella nopeudella. Putken päähän on liitetty kumipää.

2.3 Ajatuksia sokkotestistä

Sokkotesti tarkoittaa tieteellistä tutkimustapaa, jolloin testihenkilö ja testin tarkastaja eivät tiedä testattavista asioista mitään. Täten pyritään minimoimaan kaikki inhimillisen erheen aiheuttajat ja puolueellisuus lopputuloksesta. Jos esimerkiksi testataan uutta lääkettä koehenkilöillä, otetaan vähintään 2 koehenkilöä, joista toinen on ns. kontrolli henkilö, joka saa annoksen placeboa, eli lumelääkettä ja toinen testattavaa lääkettä. Jos testi antaa toistuvasti positiivisen tuloksen uuden lääkkeen hyväksi, siinä on selkeästi jotain vaikutusta. Jos tulokset eivät viittaa selkeästi kumpaakaan suuntaan, silloin aineessa ei todennäköisesti ole mitään vaikutusta kuten esimerkiksi homeopaattiset lääkkeet. Sokkotestiä käytetään esimerkiksi limonadien makuvertailussa.

Aloitan työskentelyn ennen suunnittelua siksi, että käytän sokkotestin tapaa saada luotettavia tuloksia. Totean tämän oman metodini pseudotieteeksi ja leikittelyksi sekä omien aivojeni kutitteluksi, mutta se tuo tekemiseeni mielekkyyttä. Jos olen neutraali omien töitteni lähtökohdista, joudun aloittamaan työskentelyn ilman suunnitelmia ja kamppailemaan suunnitelmia vastaan työvaiheessa. Olen mahdollisimman tietämätön tekemisistäni. Samoin kokija nähdessään teoksen ei välttämättä tulkitse sitä ensiksi taiteeksi, vaan ottaa kummallisen objektin/asian/teon vastaan, ilman taiteen leimaa. Se että onko kokija vai tekijä mahdollisesti teoksen koehenkilö vai testaaja, ei ole merkitystä. Tällaiset kokeilut toimivat parhaiten gallerian seinien ulkopuolella, jossa teos on yllättävä ja pois taiteen määritelmästä.

Teoria on tieteellisen metodin, useiden faktojen tukema lopputulos. Se on kulkenut lukuisten testien ja vertaisarvioinnin läpi ja on tämänhetkinen todennäköisin teoria totuudesta. Teokseni ovat tavallaan epätoivoinen yritys tutkia todellisuutta. Aivan kuten tieteessä me voimme vain nojautua todennäköisyyksiin, tutkimuksiin ja teorioihin.

En näe taiteen määritelmää olennaisena asiana, on vain todennäköisyyksiä. Yritän herättää kysymyksiä, mitä taide on tai mitä se ainakaan ei ole. Tieteellisessä metodissa kaikki on auki tutkimukselle ja kaikki teoriat ovat kumottavissa ns.

falsifioitavissa. Toilläni pakotan kokijan pohtimaan, miksi tämä kyseinen objekti, teko tai tapahtuma on tai ei ole taidetta.

3 OCCAMIN PARTAVEITSI

Occamin partaveitsi on periaate, jota käytetään tieteellisessä tutkimuksessa. Sillä tarkoitetaan, että yksinkertaisin selitys tai teoria ilmiölle on todennäköisin. Tai että ei tule lisätä turhia tekijöitä teoriaan. Jos löydetään kaksi teoriaa, jotka selittävät saman ilmiön, yksinkertaisin on todennäköisin ja tulisi ottaa käytäntöön, ellei lisätodisteita löydy.

Ollessani Kanadassa vaihto-opiskelussa, kävelin suhisevan kaasuputken ohi ja pysähdyin kuuntelemaan sitä. Kämpäkaverini oli mukana ja pyysin häneltä lainaksi kameran, jotta voisin nauhoittaa äänen. Hän antoi kameransa minulle hämmentyneenä. Nauhoitin äänen, latasin tietokoneelleni ja hidastin sen nopeutta. Käytin työstetyn äänen eräässä videossani ääniraitana. Videoraita koostui kuvaamistani höyrypilvistä, jotka tulivat asuntoloiden lämmitysjärjestelmästä. Oli talvi ja pimeä yö, höyrypilvet valaistuivat katuvaloista ja huoneistoista tulevista valoista. Teoksen nimi on Occams Razor. Muistelen ystäväni hämmentynyttä ilmettä, kun nauhoitin suhinaa keskellä katua. Olin niin keskittynyt työskentelyyni etten muista kysyikö hän syytä, miksi pysähdyimme tai miksi tarvitsin hänen kameraansa. Muistan vain nauhoittaneeni itseäni keskellä katua. Keskellä katua siksi että putket olivat kummillakin puolilla ja ääni resonoi, joka herätti huomioni. En yhtään ihmettele, jos kämpäkaverini piti toimintaani kummallisena. En pystynyt edes selittämään hänelle, mihin tarvitsin kameraa, saatikka sitten kyseistä äänitystä.

Kuvasin myös tuolia ja paristoa jotka näyttivät liikkuvan itsestään, ikään kuin jossain kummitus videoissa, jota Internet on pullollaan. Occamin partaveitsi tarttuu näihin ilmiöihin hyvin sivaltavasti: on turha olettaa videossa olevan oikeita kummituksia, jotka siirtelevät objekteja, kun videon tekijä on voinut yksin siirrellä niitä tai editoida videon illuusion saamiseksi. Tässä tapauksessa olin vain laittanut videon pyörimään takaperin, jolloin objekti näyttävät siirtyvän itsestään, vaikka ne itse asiassa pysähtyivät.

Teoksen päätarkoitus ei ole kumota kummitusväitteitä tai nostaa paranormaaleja ilmiöitä tutkintapöydälle. Skeptikkona käytän occamin partaveistä, jos haluan määritellä jonkin ilmiön totuudenmukaisuutta. Tässä teoksessani tuli esille, että kuinka helppoa on tehdä kummitusvideoita pelkästään editoimalla videomateriaalia. Samalla occamin partaveitsi on videon nimi, joka kumoaa videon sisällön. Teoksen nimellä tai sisällöllä ei ole niin paljoa merkitystä kuin sillä paradoksilla, minkä se asettaa esille.

Lasse nauhoittaa suhinaa keskellä katua. Guelph, Kanada 2010

4 KERÄILIJÄ

Eräänä talvena keräsin öisin kadulle pudonneita tumppuja, lappasia ja muita vaatteita Lahden keskustassa. Kerätessäni en tiennyt vielä, mihin niitä käytän. Päivällä kuljin samoissa paikoissa, vietin aikaa tutkien ihmisiä ja ympäristöä, näyteikkunoita ja ostoskasseja. Jäädytin löytyneet vaatteet jääkimpaleiden sisälle arkkupakastimessa. Keskustassa on lämmitetty ostoskatu, joka pysyy lumettomana talvella. Tein kadulle lumipatjan ja asetin jääkimpaleet pystyyn sen päälle.

Ohikulkija kysyi: "etkö pelkää, että sinun teoksesi sulaa?" vastasin: en. Paikalle saapui kaksi n. 11 v. tyttöä, he kysyivät: "onks järkee?" vastasin: "niin, onko tässä mitään järkeä". Viimeistellessäni teosta, paikalle saapui radiohaastattelija. Hän kysyi: "onko tämä jonkin näköinen statement ilmaston lämpenemisestä?" Vastasin: voi olla, en kuitenkaan halua laittaa kokijalle sanoja suuhun, vaan teos on vapaasti tulkittavissa". Jotkut Kanssaopiskelijat sanoivat, että jääkimpaleet näyttivät hautakiviltä.

Teoksen nimi oli Spring collection / kevätmallisto ja se sulii neljässä päivässä jättäen märän läntin ja kasan vaatteita. Teos näkyi sattumalta eräästä Lahden kaupungin web-kamerasta ja sen sulamista pystyi seuraamaan Internetin välityksellä. Dokumentoin teoksen videoiden ja kuvaten.

Teos oli sen verran kummallinen, ettei siihen voinut ensiksi suhtautua taideteoksena. Katsojat kuitenkin kiinnittivät enemmän huomiota itse teokseen kuin sen ympärillä oleviin asioihin.

Haastattelutilanne Lanun aukiolla. Lahti, 2009

Teoksen voisi tulkita kritiikkinä kulutusyhteiskuntaa kohtaan ja myös samalla kritiikkinä taidemaailmaa kohtaan. Kirjassa Museon Raunioilla lainataan Marcel Broodthaersia:

"Minäkin halusin tietää voisinko myydä jotakin ja menestyä elämässä. Pitkään aikaan en ollut kyennyt mihinkään. Olen neljäkymmentävuotias. /.../ Lopulta mieleeni juolahti ajatus keksiä jotakin teeskentelevää ja kävin heti työhön."

"Taidenäyttelyissä minä istuin usein syvissä mietteissäni. /.../ Lopulta yritin muuttua taiteen rakastajaksi. Nautin täysin siemauksin vilpillisistä aikomuksistani. /koska en varojen puuttuessa pystynyt luomaan kokoelmaa, oli löydettävä toinen tapa käsitellä pahoja aikomuksia, jotka sallivat minun antautua niin moniin voimakkaisiin tunteisiin. Ryhdyin luojaksi, sanoin itselleni."

(Douglas Crimp Museon raunioilla, s. 27-28)

Ottaessaan "teeskentelyn" ja "vilpilliset aikomukset" lähtökohdakseen Boordthes pystyi kuitenkin etenemään ikään kuin hänen työnsä taiteilijana olisi osa mielikuvitusseikkailua. Vaikka nykyään saatetaan luulla, että monella luovalla taiteilijalla on tällaisia kielteisiä ominaisuuksia tehdessään taidetta, ne myöhäiskapitalismissa harvoin hyväksytään näin avoimesti taiteilijan välttämättömäksi asenteeksi.

(D.C. Museon Raunioilla s.27-28)

5 KYLLÄ TYÖ TEKIJÄÄNSÄ KIITTÄÄ

Kanadassa ollessani tein julkisen paikan interventioperformanssin. Seisoin useassa eri paikassa, josta ihmiset kulkivat: lenkkeilypolku, yliopiston keskusrakennuksen vilkas eteishalli, keskustan kadut yms. Pysin olemaan mahdollisimman neutraali olemukseltani, joten en liikkunut paikaltani juurikaan ja seisoin suorana. Ylläni oli mustat housut ja puvun takki. Tarjoisin ihmisille

kättä siten, että olisin halukas kättelemään heitä. Useimmiten ihmiset kättelivät ja silloin sanoin "thank you" (kiitos). Monet tiedustelivat, miksi halusin kätellä heitä, jolloin jouduin olemaan vain hiljaa ja jatkamaan performanssia. Eräs henkilö tuli kättelemään minua monta kertaa peräjälkeen, hän myös kysyi saisiko hän liittyä toimintaani, mutten voinut vastata, joten hän käveli lopulta pois. Mieleeni tuli naiivi ajatus suuresta joukosta ihmisiä kättelemässä toisiaan ilman syytä. Kun suunnittelin performanssia, ajattelin sanontaa: "kyllä työ tekijäänsä kiittää". Periaatteessa minä olin kättelytilanteessa roolissa, enkä taiteilija, olin oman teokseni ruumiillistuma, kätellessä teos syntyy kiittäen tekijäänsä. Tässä tapauksessa sekoitin taiteilijan ja kokijan roolit.

Työskentelytapani vaati yhteisötaiteelle ominaisia sosiaalisen tutkimuksen menetelmiä, mutta tässä tapauksessa yhteisö, eli kohde oli tietämätön osallistumisestaan teokseen. Yhteisötaiteelle ominaista on paikallisen yhteisön tietoinen osallistuminen teokseen tai tekoon ja yhteisö ei ole teoksen kohde vaan tekijä. Tässä tapauksessa yhteisö on kokijan roolissa.

5.1 Hyvät tavat

Kätteleminen on länsimaisessa kulttuurissa niin tavallinen ja yksinkertainen huomionosoitus, että jos jättää kättelemättä jotakuta, joka ojentaa kättään, se tulkitaan epäkohteliaana tekona. Teossani paljastuu myös tietynlainen julmuus. Riistan hetkellisesti kokijan vapauden tiedostaen sosiaaliset normit. Kättelen henkilöä, joka ei halua olla epäkohtelias, täten paljastan ihmisen tiedostamattoman yhteisesti, hiljaisesti sovittujen normien vankeuden. Suurin osa ihmisistä kätteli minua, noudattaen normaalia käyttäytymistä, jota käytin häikäilemättömästi hyväkseni.

Vaikka ihmiset olivat kiireisiä, he pysähtyivät kättelemään. Jälkeenpäin mietin, miten ihmiset olivat kokeneet tilanteen. Usea kokija ihmetteli hetken tapahtunutta ja odotti jotain seuraavan kättelystä, että sanoisin jotain. Kun he huomasivat etten reagoinut heihin mitenkään kättelyn jälkeen, ilmaan jäi kiusallinen "henki", joka tappoi teennäisyyden ja kohteliaisuuden. Toisaalta on toinenkin tapa (yleisesti hyväksytty) kohdata outo henkilö tai asia yleisellä paikalla. Välttämättä jättäminen on yksi normi. Ohitetaan se millä syyllä tahansa esim. hullu, kiire, on aineissa, taiteilija? Näin sivuutetaan epänormaali käytös tai asia. Ei haluta kohdata

epänormaalia. Tällaiselle käytökselle voi olla monia eri henkilökohtaisia tai yhteisöllisiä syitä ja ne toimivat eri tavalla eri yhteisöissä.

Kättelyä kampusalueella Guelph, Kanada 2010

Kättelyä yliopiston keskusrakennuksessa, Guelph, Kanada 2010

6 TEOS JA TAITEILIJÄ

Usein yhdistelen ideoitani. Yksittäiset osat teoksessani saattavat olla hyvin selkeitä ja helposti tulkittavissa. Jos yhdistän kahden –tai useamman elementin, enkä pysty käsittämään teosta, olen tyytyväinen lopputulokseen. Ne kumoavat toisensa jollakin tavalla. Jos lähtökohtana on selkeä alleviivattu sanoma, ei se tyydytä ilmaisullisia tarpeitani. Aloitankin tekemisen ennen suunnittelua tai harkintaa. Luotan itseeni sen verran, että arvomaailmani ja mielipiteeni puskevat teoksistani lävitse, vaikka pyrin niitä mahdollisimman paljon hävittämään lopputuloksesta. Jopa teollisesti tuotetun objektin valinta kertoo jotain taiteilijasta, eikä siltä voi täysin välttyä.

Teokseni koostuvat jonkinnäköisistä ja/tai kuuloisista löydöistä. Täten olen erottanut tekijän teoksestani. Tekijä on kuitenkin läsnä teoksessa, mutta erillään lopputuloksesta. Perinteinen kuvataiteilijan käsityöläisyyden konsepti poistuu tai vähintään kyseenalaistuu. Samoin teosta voi tulkita monella tavalla, eikä tekijällä ole oikeutta teokseensa.

Roland Barthesin esseestä Tekijän kuolema on kirjoitettu:

Lukija vapautetaan tyrannimaisesta yhden merkityksen vankeudesta ja hän saa myös oikeuden osallistua tekstin merkityksen luomiseen. Barthes hyökkää sitä ajatusta vastaan, että tulkinnalle laitetaan rajoja a priori. Kysymys ei siis ole vain tekijyyden (auteur) kyseenalaistamisesta, vaan kaikenlaisen auktoriteettien (autorité) kyseenalaistamisesta.

(Roland barthes: Tekijän kuolema Tekstin syntymä s.109 , Vastapaino, Tampere 1993)

Roland Barthes kirjoittaa esseessään Tekijän kuolema, että nykyisen kulttuurin kirjallisuuskäsitys on keskittynyt kirjailijan persoonaan, että Van Goghin tuotanto on yhtä kuin hänen hulluutensa, Taikovskin tuotanto yhtä kuin hänen paheensa. Tuotannon selitystä haetaan aina tekijän suunnasta, aivan kuin taiteilijan persoona paljastaisi "salaisuutensa" fiktion enemmän tai vähemmän läpinäkyvässä allegoriassa.

(Roland Barthes. s.112 Tekijän kuolema)

Osana perinteiseen taiteen määritelmään kuuluu alkuperäisyys ja/tai omaperäisyys. Mutta jos olen ottanut osia muista teoksista tai vain valmiita objekteja, olenko tehnyt taidetta? Jos rakennan polkupyörästä ja lattiaharjasta koneen, joka tekee abstrakteja maalauksia, tulinko luoneeksi taidetta? Onko taiteilija oikeutettu teokseensa? Onko tässä tapauksessa taiteilijaa olemassa, koska tekijänä on kone? Vai onko kone, joka tuottaa sivutuotteena taidetta, taiteilijan taideteos?

Onhan se kone taiteilijan oma, alkuperäinen teos. Vai onko prosessi, jolloin kone tekee teoksen, taidetta? Voisimme verrata digitaalitulostetta, joka kuitenkin tarvitsee tekijän, mutta onko digitaalinen tuloste taidetta? Onko printterin tekijä teoksen taiteilija, vai graafikko, joka on suunnitellut tulosteen? Onko teos vasta sitten taidetta, kun taiteilija ottaa suunnitellun tulosteen ja laittaa sen gallerian seinälle, omalla tai keksityllä nimikirjoituksella?

Kuka on tekijä ja ketkä kaikki ovat osallisia tekijyydessä, kun lopputulos on lukuisten viittausten kooste? Martin Heidegger sanoo, että teos antaa taiteilijan käydä tekijästä taiteessa. Toisaalta hän sanoo että tekijä kuolee, eli jää mitättömäksi teoksen synnyttyä. Taiteilija jää yhdentekeväksi suhteessa teokseen, mitätöiden taiteilijan.

Jos teos määritellään taiteeksi sen takia, että tekijä on taiteilija. Eli taideteoksen määritelmä on yhtä kuin taiteilijan tekemä. Ja jos taiteilija ”kuolee” teoksen synnyttyä, niin onko se sitten taidetta? Määritelmä on turhaa. Taidetta ei ole olemassa.

Kun olen keskustellut taiteesta monien ihmisten kanssa, olen huomannut, että ihmiset, jotka eivät ole kosketuksissa taiteen kanssa niin paljon, tulkitsevat taiteen paljon perinteisemmin ja liittävät määritelmään vahvasti omaperäisyyden ja käsityöläisyyden. Ihmiset jotka ovat olleet tekemisissä paljon taiteen kanssa, tulkitsevat taidetta laajemmin, täysin ymmärrettävistä syistä. Mielestäni kumpikaan lähestymistapa ei ole väärässä, tai ainakaan oikeassa. Itsessäni olen huomannut muutoksen perinteisemmästä taidekäsityksestä avoimempaan ja monimutkaisempaan taidekäsitykseen opiskeltuani taideinstituutissa.

(Räsänen, Marjo (2000) Sillanrakentajat. Taideteollinen korkeakoulun julkaisu A 28.)

Sellaisilla käsitteillä, kuin tekijyys tai jäljittely ei ollut keskiajalla paljoakaan merkitystä. Ajatus yksilöllisestä taiteilijasta/kirjailijasta syntyi vasta myöhäisrenessanssin aikana ja nykyään kiistellään tekijänoikeuksista tavalla, joka olisi ollut käsittämätön varhaisimpien aikojen ihmisille. (Tekijyyden ulottuvuuksia, nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja, Jyväskylän yliopisto 2008. s. 151)

6.1 Esimerkkejä yhdistämisestä

Vuonna 2009 tein postmodernismikurssille maalauksen, jossa olin käyttänyt kahden yhdysvaltalaisen taiteilijan, Helene Frankenthalerin ja Marcell Duchampin (syntynyt Ranskassa) teoksia.

Frankenthaler käytti omaperäistä tyyliä jossa hän venyttää pigmenttiä pinnalle läiskäksi. Tämä on niin sanottua värikenttämaalausta. Frankenthaler oli irrottautunut tavanomaisesta abstraktista ekspressionismista luodessaan tyyliänsä. Tässä tyyliässä haetaan jotain taiteelle keskeistä asiaa, jotain mikä keskittyy olennaiseen. Se oli paljon kurinalaisempaa, formaalista taidetta. Tämä taidemuoto toimii vain kahden peruskonvention eli normin varassa; litteyden ja litteyden rajaamisen. (Maailman taiteen historia: Hugh Honor & John Fleming, Otava s.843-844)

Olen rajannut maalauksen kahteen osaan keskeltä horisonttiviivaa, jossa alapuolelle olen laittanut Frankenthalerin oranssin sävyisen teoksen ja yläpuolelle sinisen teoksen. Tarkoitukseni ei ollut jäljentää tarkasti teoksia, vaan tehdä niistä omia tulkintoja sekä käyttää niitä omiin tarkoituksiin.

Litteys liittyy myös kuvanveistäjä Duchampin ready-made taiteeseen teoksessani. Olen tehnyt silhuetin Duchampin suihkukaivosta ja asettanut sen Frankenthalerin maalauksen päälle. Suihkukaivon olen toistanut kahteen kertaan siten peräkkäin, että ne muodostavat ikään kuin sienen.

Ready-made taide hyökkää suoraan taiteen normeja vastaan. Tässä taiteilija rajoittaa luovan toimintansa esineen valintaan. Valinta perustuu visuaaliseen välinpitämättömyyteen ja samanaikaisesti hyvän ja huonon maun täydelliseen puutteeseen. Käyttöesine irrotetaan ympäristöstään niin, että sen tarkoitus poistuu ja tehdään sille uusi merkitys. Näin ready-made taiteessa ei piile merkitystä sen esteettisissä ominaisuuksissa, joita siinä voidaan nähdä tai ei, vaan esteettisissä kysymyksissä, joita se pakottaa katsojan kysymään. (Maailman taiteen historia: Hugh Honor & John Fleming, Otava s.803)

Maalauksessani en pidä tärkeänä, näkeekö siinä pisuaaria tai sieniä, onko maalauksessani tunnistettavia osia vai ei. Teoksessani olen laittanut kaksi merkitystä päällekkäin ja täten irrottanut ne omasta kontekstistaan. Tein ratkaisuja materiaalien valinnassa kesken maalausprosessin. Materiaaleilla ei itsessään ole merkitystä työssä, vaan ilmeneminen ja niiden ominaisuudet. Alkydimaalin valitsin sen kiiltävyyden takia, se kantaa posliinin ominaisuuksia. Öljyvärillä olen maalannut pieniä Duchampin suihkukaivosta, jotka pilkistävät alkydi - siluetin takaa.

Työskentelyni oli hyvin kurinalaista, mutta samalla leikkisää ja kevyttä. Olin suunnitellut kuvan hyvin pitkälle ennen kuin aloitin varsinaisen maalauksen, tämä antoi tilaa rentoudelle ja keveydelle.

Silhuetti on vaalean harmaa, se leijuu pinnasta irtonaisena ja erottuu muusta taustastaan. Pyrin saamaan sienien ja taustan välille simultaani rinnastuksia. Jotta harmaa sävy toimisi kummankin; sinisen ja oranssin osan kanssa, harmaa alkydi tuli sävyttää tarkasti. Alkydin kiiltävyys ja paksuus auttoi värin kylläisyydessä. Sommittelin sienien keskelle maalausta, pyrin pois kultaisen leikkauksen perinteestä, samalla tuoden uskonnolliselle kuvastolle ominaista keskistämistä. Reiät sienien keskellä leikkaavat sienien kahtia ja tekevät säröjä sienien yhtenäisyyteen. Ne ovat kuin pieniä kurkistus aukkoja sienien alla olevaan maailmaan. Suihkukaivon osat, jotka olen maalannut öljyvärillä, hajottavat kuvan. Ne kuitenkin tekevät kuvan tunnistettavaksi kolmiulotteisen illuusion vuoksi. Tässä tapauksessa kuvaa ei pyritä hajottamaan, vaan kokoamaan tunnistettavaksi.

Tässä työssä olin ottanut vapauden poiketa normaalista työskentelytavastani ja suunnitellut kaiken tarkasti etukäteen. Lopputulos oli silti erilainen kuin olin sen suunnitellut.

cieni, 180 X 120 cm. Lasse Ursin 2009

6.2 Märkää

Tein kineettisen veiston kurssille veistoksen, jossa yhdistin pesukoneen ja sateenvarjon. Aloitin projektini harkitsemalla vaihtoehtoja ja kokeilemalla erilaisia teknisiä systeemejä. Tein monia “keksintöjä” ennekuin löysin koulun veiston tilojen nurkasta pesukoneen. Siitä oli otettu suojapellit pois ja siitä näkyi kaikki osat. Moottori ei toiminut ja siitä puuttui joitain osia, kuten pumppu. Ostin pienen 12 voltin vaihtovirta-sähkömoottorin ja asensin sen vanhan moottorin tilalle. Se pyöri 9 voltin paristolla hitaasti, mutta tehokkaasti. Tässä vaiheessa tiesin että tästä tulee lopullinen työni kurssia varten. Annoin koneen pyöriä kauan, katselin sitä monta tuntia, luultavasti usean päivän ajan. Tein kokeiluja, laitoin sen sisälle erilaisia tavaroita: ruuveja kenkä muovin palasia, sellofaania. Lopulta tein rummun sisälle sadetikkuja pahvirullista, neuloista ja riisistä. Riisi kulkee putken sisällä osuen neuloihin, jotka päästävät sateenropinan kaltaisen äänen. Voimistin sähkökitaran vahvistimella moottorin äänen. Rakensin vanhasta kaiuttimesta mikrofonin ja yhdistin sen kitaravahvistimeen.

Katselin ja kuuntelin sitä taas monta tuntia päivässä, tein lisää testejä. En tiedä mistä sain päähäni yhdistää siihen sateenvarjon. Johtuiko se siitä, että oli sateinen aamu ja näin jonkun ihmisen avaavan sateenvarjonsa joskus aikaisemmin. Tai siitä että käsittelin päässäni märkyuden määritelmää. Sateenvarjo yrittää pitää vaatteemme kuivina ja pesukone ei. Onko kummissakin elementeissä jokin puhdistavuuden merkitys? Sillä ei ole merkitystä, mistä valintani lopulta johtui, tärkeätä on se että olin tyytyväinen lopputulokseen tasapainoisena objektina.

Tämä teos on tekijäkeskeinen ja poikkeaa muista teoksistani. Teoksen sijoittaminen gallerian ulkopuolelle voisi poistaa taiteen leiman teoksesta jos se sijoitettaisiin yleiselle paikalle.

Kritiikissä ihmiset puhuivat liikkeestä hengityksenä. Sateenvarjo liikkui hitaasti auki ja kiinni. Sadetikut päästivät ääntä samaan rytmiin kuin rauhallisen hengityksen voisi kuvitella toimivan.

Nimetön. Lasse Ursin 2010

7 YHTEENVETO

Joissain töissäni haluan sekoittaa rooleja, siten ettei voi tietää kuka on kokija ja kuka tekijä, tai mikä on sivellin ja mikä taiteilija. En aseta vaatimuksia kokijalle tai taiteilijalle taiteen määrittelyssä. En rajoita itseäni mihinkään taiteen kenttään tai tekotapaan vaan liikun vapaasti eri alueilla. Käytän mielivaltaisesti eri toteutustapoja ja tekniikoita. Teokset ovat kokeilujen sivutuottamia teoksia tai tekoja jotka kokija määrittelee tai on määrittelemättä taiteeksi.

8 LÄHTEET

Tekijyyden ulottuvuuksia. Haverinen, Eeva, Vainikkala, Erkki, Lahdelma, Tuomo
Jyväskylän yliopisto, 2008 (Vaajakoski : Gummerus Kirjapaino)

Museon raunioilla Crimp, Douglas, Saarela, Tauno, Valokuvataiteen museo
Taide, 1990 (Hämeenlinna : Karisto)

Tekijän kuolema, tekstin syntymä, Barthes, Roland, Rojola, Lea, Thorel, Pirjo
Tampere : Vastapaino, 1993

Maailman taiteen historia, Honour, Hugh
Kustannusosakeyhtiö Otava 2006